

VAKSINERE NÅ?

Aktuelt om vaksinasjon og sykdommer hos hest

PASS PÅ HESTEN DIN

Luftveisinfeksjoner og andre smittsomme sykdommer kan idag spres raskt fordi hester transporteres i større grad i forbindelse med for eksempel konkurranser og stuttesbesøk.

Vaksinasjon er den beste måten å beskytte din hest mot sykdom. Velger du å ikke vaksinere kan hesten din bli syk og i verste fall dø av sykdommer som hesten enkelt kunne vært beskyttet mot. Vaksinasjon er en form for forsikring, ikke bare økonomisk, men også i form av dyrevelferd.

Vaksineforskningen har utviklet seg mye de siste årene. Som et resultat av dette er det utviklet nye og effektive vaksiner. Rapportering om utbrudd er også mer effektivt enn før, dette gjør at hester i større grad kan beskyttes mot unødvendige lidelser.

HESTEINFLUENSA

Hesteinfluensa gir alvorlige symptomer og kan medføre lang rekonvalesens. Tiden mellom smitte og sykdom er normalt fra et par dager opp til en uke.

Symptomene begynner med utflod fra nesen og en temperaturstigning, iblant opp til 41°C. Hesten blir slapp, den får stive bevegelser og viser ømhet i muskulaturen. Etter noen døgn opptrer en typisk tørrhoste. Disse symptomene varer som regel fra noen dager opptil en uke.

Det er ikke uvanlig at en ny temperaturstigning opptrer etter en stund, da har sykdommen kommet inn i en annen fase som forårsakes av bakterier (sekundærinfeksjon). I dette stadiet er veterinæren ofte nødt til å behandle med antibiotika. Det er viktig at hesten får hvile under og etter influensa-infeksjonen.

Veterinæren er pliktig å melde utbrudd av hesteinfluensa til myndighetene.

Smitterisiko

Hesteinfluensa er meget smittosomt og sykdommen spres via luft. Vanligvis kan en hest være smittespreder i ca. en uke, men den kan også smitte andre hester over en lengre periode.

Sykdommen gir som regel ingen varige skader, men smittsomheten er meget høy og infiserte hester trenger hvile en lengre periode.

For å opprettholde en fullverdig beskyttelse er det viktig at alle hestene i en stall er vaksinert. Når hesteinfluensa bryter ut i en stall hvor alle hestene enten mangler immunitet eller hvor bare en minoritet av hestene er immune, blir ofte samtlige hester syke. I staller hvor alle hestene er vaksinert vil alle forbli friske eller få meget milde symptomer. En allmenn anbefaling er at alle hester vaksineres.

Smittede uvaksinerte hester utskiller mer virus enn vaksinerte hester. Dette kan få store konsekvenser for staller som ikke har vaksinert alle hestene. Konsekvensene kan bli karantene av stallen, hester ute av trening og isolasjon over lengre tid.

STIVKRAMPE (TETANUS)

Stivkrampe er en fryktet sårinfeksjon. Den forårsaker mye lidelse og dødeligheten er stor. Heldigvis er det sjelden hester får denne sykdommen siden de fleste hester er vaksinert mot stivkrampe.

En hest som har fått stivkrampe blir stiv i kroppen. Hesten inntar ofte en typisk "sagbukstilling" med utstrekke ben, løftet hale og oppreiste ører. Den syke hesten får senere vondt for å stå, og må noen ganger plasseres i hengematte. Et typisk tegn er at blinkhinnen faller frem og kjeven låser seg. Hesten må ha intensivbehandling med blant annet antiserum, beroligende og krampestillende medisiner i lengre tid. En hest som infiseres med stivkrampe må stå i mørke og rolige omgivelser.

Smitterisiko

Sykdommen forårsakes av en jordbakterie kan ta fra noen dager og opptil flere uker eller enda lengre tid før den bryter ut. Dersom sporer fra denne bakterien kommer inn i hesten via sår, vokser bakterien og produserer et giftig stivkrampetoksin. Hester med stikksår på benene, livmorbetennelse eller åpne kastrasjonssår er spesielt utsatte.

Prognosen er dårlig for smittede individer. Syke hester som fremdeles kan stå oppreist har størst sjanse for å overleve. En hest som har overlevd sykdommen kan få den igjen.

Stivkrampevaksinasjon, minst hvert annet år sammen med influensavaksinering, gir en meget god og langvarig beskyttelse.

HESTEHOSTE / HERPESVIRUSABORT

Hestens herpesvirus (EHV) forekommer i flere former (serotyper), hvorav EHV-1 og EHV-4 er de vanligste. Virus spres via luft. En anbefaling er å vaksinere drektige hopper mot EHV-1.

Veterinæren er pliktig å melde tilfeller av EHV-1 til myndighetene.

EHV-1

EHV-1-infeksjon kan gi ulike symptom: øvre luftveisinfeksjon, abort hos drektige hopper eller nevrologiske symptomer. Abort skjer oftest i syvende eller åttende drektighetsmåned.

EHV-4

Infeksjon med hestens herpesvirus EHV-4 er ganske vanlig. Sykdommen, som kalles hestehoste, gir ofte milde symptomer i øvre luftveier. Dette viruset kan også forårsake abort, men dette er meget sjeldent.

Smitterisiko EHV-1

Ved abort er det føllet som angripes av virus. Hoppa er oftest upåvirket under drektigheten. Om hoppa ikke kaster føllet kan det fødes med infeksjon i kroppen. Føllet er i så fall ofte i dårlig kondisjon og dør mest sannsynlig etter noen dager.

Ved abort er foster, etterbyrd og fostervann kraftig infisert med EHV-1. Å flytte hoppa til og med første brunsten kan utgjøre en smitterisiko. På grunn av dette anbefales det at hoppa bedekkes først på andre brunst etter abort.

Viruset kan også smitte hester som ikke er drektige og forårsake øvre luftveisinfeksjon. Viruset kan også gi nerveskader, disse skadene kan være alvorlige, men heldigvis er dette ikke vanlig.

Smitterisiko EHV-4

De fleste hester som er over seks måneder har vært i kontakt med viruset og fått en mild infeksjon i øvre luftveier.

Prinsippet for vaksinasjon er at man tilfører hesten et smitteemne som er dødt eller modifisert. Hestens immunsystem reagerer på denne kunstige infeksjonen gjennom å utvikle immunitet.

For å opprettholde en høy immunitet må man grunnvaksinere ved å vaksinere flere ganger med relativt kort intervall, deretter må man ha regelmessig revaksinering med lengre intervall (som regel 1 gang årlig).

Det er viktig at vaksinasjonsintervallene ikke overskrides. Ny grunnvaksinasjon kan være nødvendig om man ikke følger de fastsatte datoene for revaksinering. Det er derfor viktig å følge vaksinasjonsanbefalingene, det tjener både du og din hest på.

Når det gjelder konkurranser så har ulike hestesportorganisasjoner ulike regler for vaksinasjon. Pass på at hesten er riktig vaksinert i forhold til den aktuelle organisasjonen slik at du og hesten ikke går glipp av en konkurranse på grunn av for sen vaksinasjon.

Selv om alle hestene er vaksinert kan smitte komme inn i stallen. Sykdom skal ikke spre seg, og det er derfor viktig at alle hestene er riktig vaksinert. På den måten hindres smittespredning.

Før og etter vaksinasjon

Som generell regel skal hesten være frisk ved vaksinasjonstidspunktet.

Unngå hard trening noen dager etter vaksinasjon, kun rolig mosjon anbefales.

Føll og drektige hopper

Normalt skaffer det unge føllet seg beskyttelse mot sykdom gjennom å drikke råmelk fra hoppa. Etter en tid avtar den passive beskyttelsen føllet har fått fra råmelken, og da er det tid for å vaksinere. Første vaksinasjon gis ved seks måneders alder. Skulle hesten være eldre og ikke tidligere blitt grunnvaksinert kan man grunnvaksinere når som helst.

Uvaksinerte drektige hopper bør ikke vaksineres senere enn fire uker før fødsel.

Sårskader

Iblant kan veterinæren finne det nødvendig med ytterligere vaksinasjon mot stivkrampe når hesten kastreres eller om den har pådratt seg visse skader som for eksempel dype stikksår eller hovbyll. Hesten er en dyreart som er meget følsom for stivkrampe, og stivkrampe hos en uvaksinert hest kan få dødelig utfall.

Eventuell hevelse etter vaksinasjon

I noen tilfeller kan det oppstå en mindre hevelse ved injeksjonsstedet. Den forsvinner vanligvis av seg selv etter en tid.

Sykdom til tross for vaksinasjon

Det finnes ingen vaksiner som kan garantere fullstendig beskyttelse mot sykdom. Tross optimal beskyttelse vil det alltid være en liten mulighet for at hester av ulike årsaker ikke er helt beskyttet mot sykdom etter vaksinasjon.

Det finnes mange årsaker til at en vaksinasjon mislykkes i å gi fullstendig immunitet. Hos føll kan for tidlig vaksinasjon føre til at føllets eget immunsystem ikke svarer på vaksinen på grunn av for høye nivå av morens antistoffer i føllets kropp. Noen hester kan mangle mulighet til å produsere antistoffer, det man kaller immunologisk inkompetanse. Dårlig immunitet etter vaksinasjon kan også oppstå om hesten ikke er helt frisk ved vaksinasjonstidspunktet. Det er derfor viktig at hesten er frisk ved vaksinasjonstidspunktet.